

Nádas Pál: CSILLAGHÁZ, az akadálymentes épített környezet első hazai iskolapéldája

Megjelent 2024. <https://csillaghaz.com/akadalymentes-epuletunk/>

(Épült:1998, Tervezte: Kszell Mária (BUVÁTI), Építtető: Fővárosi Önkormányzat)

Az építészet gyökere az ember egyik legfőbb életszükségletében: a hajlék, az otthon, a közösségi lét térbeli kereteinek a megteremtésében található. Így az építészet a téralkotás mestersége, szaktudománya és alkalmazott művészete is, azaz a mindenkori igényekre és a lehetőségekre adott térbeli válasz. Minden épületnek van funkciója (rendeltetése), az állékonyságot biztosító szerkezete (konstrukciója) és formája (megjelenése). Sérülésspecifikus funkciók esetén a funkció, a szerkezet és a forma egymástól elválaszthatatlanok, egymással kölcsönhatásban kell, hogy legyenek.

Az építészet fő rendeltetése az emberszolgálat.

Speciális funkciók esetében ezek az építészeti tézisek a funkció kiszolgálását hatványozottabban kell, hogy biztosítsák. Az akadálymentesség az épített környezet alapvető tulajdonsága kell, hogy legyen.

Ez teszi lehetővé, hogy az emberek részt vegyenek azokban a társadalmi és gazdasági tevékenységekben, amelyek befogadására az épített környezet létesült.

„Az épület funkcionalitása és a szolgáltatások szempontjából akkor beszélhetünk teljes körű vagy komplex akadálymentesítésről, ha az épület valamennyi közösségi funkciója, illetve az ott nyújtott valamennyi közszolgáltatás, a használó képességeitől függetlenül mindenki számára elérhető és maga a szolgáltatás igénybe vehető.”

Az épített környezet akadálymentességét célként kitűző törvényeinket egyrészt valós hazai társadalmi elvárások és szakmai igények, másrészt az Európai Unió tagságunkból fakadó kötelezettségek határozzák meg. Ezen együttes összetevők-előfeltételek hatására született meg a halmozottan mozgásfogyatékos gyermekek számára a „CSILLAGHÁZ” iskola, akkor amikor hazánkban ezek a speciális építési szabályzók még nem voltak érvényben.

Az 50-60 halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermek oktatását–nevelését-mozgásfejlesztését és gondozását ellátó „Csillagház” – tagozat minden hazai és európai szabványnak, követelménynek, előírásnak és elvárásnak megfelel. A belső és külső életterek kialakításakor figyelembe vették a sérülésspecifikus ellátás feltételeinek igényeit, valamint azt a pedagógiai célt, hogy a közvetlen környezet fejlesztő hatással legyen a diákokra. Éppen ezért az épület tanház jelleggel épült meg.

A tervezés és kivitelezés során nagy figyelmet fordítottak a használók (érintettek) állapotára úgy, hogy az érintettek által történő használatot és kezelhetőséget is megteremtették. Nagy figyelmet kapott a közlekedők és közösségi terek élhetősége, a nyílászárók és az ablakpárkányok magassága. A sokféle ajtó beépítésével teremtették meg az ismeretek bővítésének lehetőségét. Gondoskodtak a kapaszkodók magasságáról és ahol szükséges volt, ott azok állíthatóságát is biztosították. Fontos szempont volt a szociális helyiségek mérete, az ott lévő berendezési tárgyak variálhatósága és az érintettek általi használhatósága. A ház tervezésének fázisában még hazánkban nem volt – kivéve az osztrákok által épített Ferihegy2 repülőtérén – egyterű (WC-mosdó-pelenkázó) helyiség, így ez is a hazai építészet első egyterű vizesblokkja lett. A „TAN-HÁZ” fejlesztő hatását szolgálta, hogy a WC használatának

sokféle lehetőségét biztosították. Fontos belsőépítészeti feladat, hogy a mosdók, tükrök, osztálytermi táblák állíthatósága, speciális csaptelepek beépítése is a tanulói önállóságot segítse. Fontos volt, hogy a tanuló asztalok és székek, valamint rakodó szekrények egyénre szabott állíthatósága könnyen és egyszerűen történjen. A tankonyhát speciális és modul méretben készítették el, hogy mind a két szituációban kipróbálhassa magát a diák. Az épületen belüli liftek megépítésénél is az érintettek önálló használatának műszaki feltételét biztosították. Az épületen belüli eligazodást a hagyományos jelölés mellett a színeket és a piktogramrendszert – szociális olvasás – helyezték előnybe.

A biztonság és a gyors segítségnyújtás érdekében épületen belüli segélykérő telefont, hanggal és fénnel történő jelzőrendszert építettek ki. Nagy mennyiségű és magas minőséget képviselő speciális eszközök (mennyezethidraulika – emelőszerkezetek) beszerzése, elsősorban a személyzet fizikai segítségnyújtását hivatott könnyíteni. A játszókert és az ott található speciális eszközök az akadálymentes kertkapcsolat révén válhattak a pedagógiai fejlesztés részévé. Az épület 1989. évi átadását megelőző évben a kerekesszékesek szállítására alkalmas autóbusz flotta kiépítése is megtörtént.

A „Csillagház” létrejötte (1998) nemcsak egy új építményt jelentett, amelyre büszkék lehetünk, hanem egyben olyan építészeti alkotás született, amely a tervezők mellett a pedagógusok, a szülők közös gondolatai nyomán pedagógiai alkotássá vált.

A Csillagház az átadását követően a gyógypedagógiai és az építész szakma érdeklődését is felkeltette.

A közoktatási intézmények elhelyezésének és kialakításának építészeti-műszaki követelményeit tartalmazó 19/2002. (V. 8.) OM-rendelet kidolgozásában már az iskola munkatársainak tapasztalatait is figyelembe vették, és a rehabilitációs környezettervező-mérnöki továbbképzés egyik gyakorlóterülete lett. Az épület a Mexikói úti Mozcásjavító nagy rekonstrukciós programja mintájául szolgált.

Felhasznált szakirodalom:

Nádas Pál (1998): „A HÁZ” Esettanulmány. Egy megvalósult fejlesztés leírása. Záródolgozat F: Csillagház archívum

Cs.K.É (1998):Csillagház sérült gyerekeknek. Népszabadság 1998.09.17

Fischl, Géza – Pandula, András (2002): Tervezési segédlet az akadálymentes épített környezet megvalósításához

Nádas Pál (2002): Igazgatói beszámoló-részlet 9-10.p. 2002.01.15 F: Mozcásjavító archívum

Pandula András – P. Farkas Zsuzsa (2007): Akadálymentes házak, lakások. Az egyetemes tervezés

Pandula András (2009): Segédlet a Közszolgáltatások Egyenlő Esélyű Hozzáféréseinek Megteremtéséhez

Dr. Horváth Magdolna: Komplex Akadálymentesítés. Építőmérnök alapképzési szak. Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kar – Építész Szakmai Intézet

Nádas Pál (2015): Megújulási folyamatok az akadálymentesített épített környezetben ELTE-BGGYK Előadás 2015.11.20. F: Nádas Pál gyűjtése

Budapest III. Kerületi Csillagház Gyógypedagógiai Általános Iskola

Kapcsolat:

telefon: +36 1 240 1622

e-mail: titkarsag.csillaghaz[@]ebtk.hu

Iskolánk munkanapokon 7-18 óráig tart nyitva.

Fenntartó:

Észak-Budapesti Tankerületi Központ

1033 Budapest Fő tér 1.

telefon: +36 1 795 8097

e-mail: eszakbudapest[@]kk.gov.hu